

[Afghanistan Digital Library](#)

adl0630

<http://hdl.handle.net/2333.1/2333.1/cc2fr0ck>

This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

لایحه ترقیات

عمده چهار ساله افغانستان

که روز (۲) جرگه برای استحضار عموم و کلا

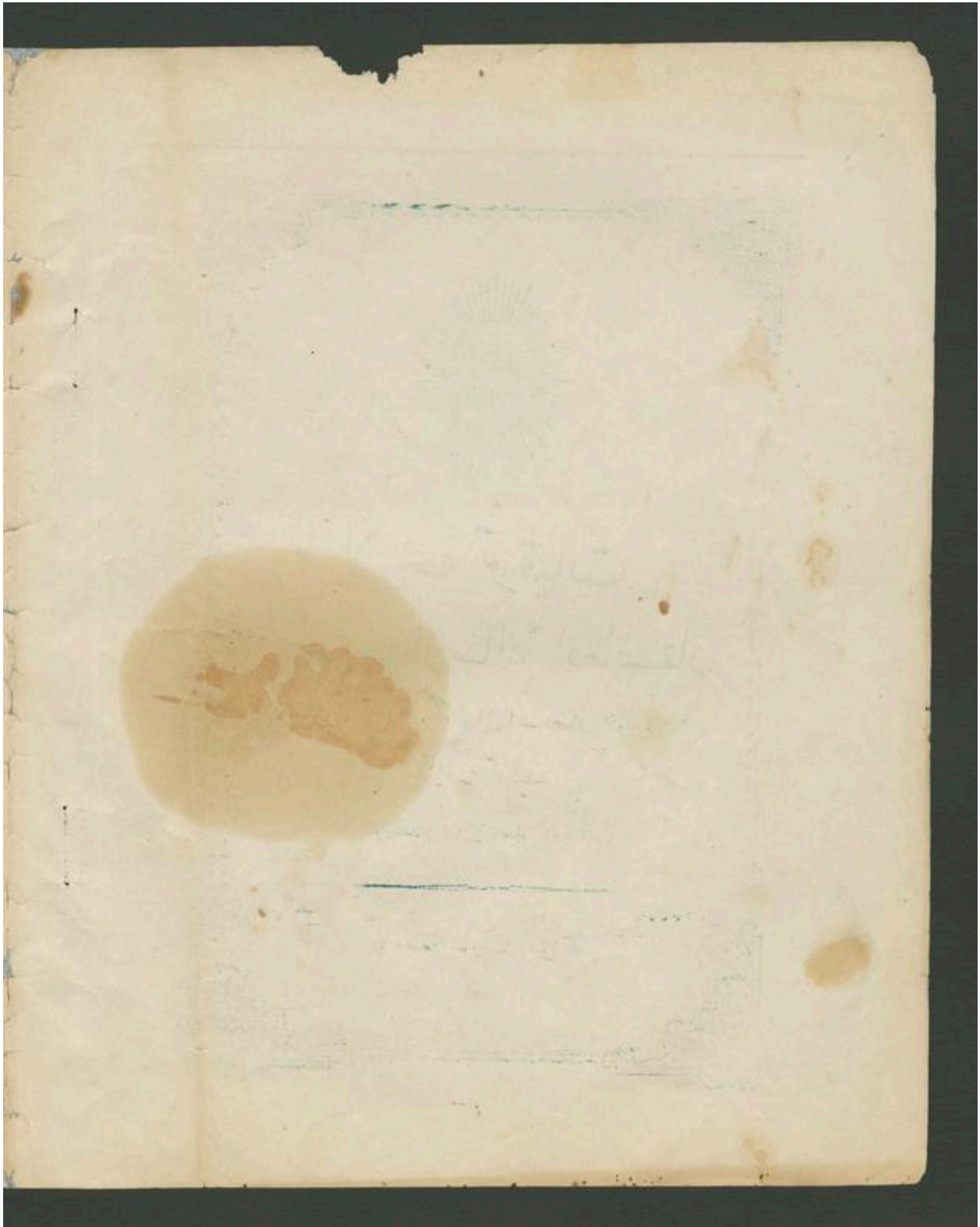
قرائت گردید

دوشنبه (۱۱) سنبله ۱۳۰۷

۲۰۰۰ جلد

تعداد طبع

مطبعة شرکت رفیق

-(۱)-

کتابخانه محمد اکبر
عشق
کتابخانه کابل افغانستان

لایحه ترقیات

عمده چهار ساله افغانستان

که بروز (۲) جرگه برای استحضار عموم و کلا قرائت گردید

دوشنبه (۱۱) سنبله ۱۳۰۷

.....

بعد از لوی جرگه سنه ۱۳۰۳ تا اینوقت که چهار سال منقضی گردیده
ترقیات عمده که در حالت دولت و مملکت بساحه وجود رسیده اینک خلاصه آن
برای استحضار عموم بیان میشود :

در امور مربوط بوزارت حربیه

مقصد عمومی از احضار و ترتیب و تکمیل اردو، دو چیز است :

۱ - تعلیم و تربیه نمودن اردو باصول محاربه‌های عصری.

۲ - تکمیل تجهیزات و تسلیحات و لوازمات حربی.

- (۲) -

نسبت بمقصد اول قرار آتی اقدامات شده

- ۱ - برای تعلیم و تربیه منسبداران موجوده قطعات عسکر تعلیمگاه های صنوف مختلفه پیاده ، سواری ، توپچی ، مخابره و استحکام تاسیس یافته و بسرعت تمام تعلیم و تربیه درین تعلیمگاه ها جاری است و تجهیزات و تعمیرات لازمه آن تقریباً تکمیل شده و اگر چیزی مانده در شرف تکمیل است .
- ۲ - حصه از ضابطان بلند تر برای تحصیل و تطبیقات در اردوهای خارج مثل ترکیه و روسیه فرستاده شده است ۲۰ نفر دیگر درین ایام به انگلستان فرستاده میشود .
- ۳ - برای ضابطان آینده اردو مکتب حربیه بیک پرو گرام صحیح تاسیس شده است .
- ۴ - برای تعلیم و تربیه درین تعلیمگاه ها و مکتب حربیه و کذا برای بعضی شعبه های دیگری حربی صاحب منصبان متخصص فنی هر شعبه از ترکیه استخدام شده است .
- ۵ - برای تحصیل فن طیاره (۲۵) نفر بروسیه (۱۵) نفر به فرانسه (۲۵) نفر به ایتالیه اعزام شده است . از جمله محصلین طیاره در روسیه که سه نفر آنان فوت شده و ۳ نفر تکام شده (۱۸) نفر فارغ شده آمده و در قوماندانی طیاره مامور کاراند .
- ۶ - چون کمال تعلیم و تربیه افراد عسکر مربوط است بصاحب سواد بودن آنان ، برای صاحب سواد ساختن آنها طریقه بسیار سهلی که به (اصول صوتی غازی) نامیده شده در اکثر قطعات جاری شده و از روی تجربه کامیابی فوق العاده دریا خصوص حاصل گشته چنانچه هر فرد عسکر ، چون میعاد عسکری خود را ا کمال نمود از اردو خارج میشود صاحب سواد شده بخانه خود میرود .

۷ - مقصد اینکه افراد عسکر از هر جهت فارغ بوده باصرل عسکری امروزه تعامیر و تریه شوند برای قطعات پیاده و توپچی قول اردوی کابل نان بخته داده میشود و تمام لوازمیکه برای نان بخته دادن لازم است تهیه شده است . مقصد دوم که تکمیل تجهیزات و تسلیحات و لوازمات حربی است به دو نظر تعقیب میشود :

اول لوازماتی که در خود مملکت اجمال و ساختن آن ممکن است با آوردن ماشینها و ساختن کارها و از دیاد کارگران آن تشبث شده . دوم حصه که بنا بر ناچاری از خارج احضار میشود مثل توپ و تفنگ و طیاره بخرداری و احضار آن از خارج تشبثات شده و نتیجه این تشبثات قرار آتی است :

- ۱ - تاسیس قوماندانی طیاره و احضار طیاره ها ، تعمیر خانه های طیاره ، جمع ذخائر برای طیاره ، تهیه يك فابريك برای ترمیم طیاره ها و باقی تفرعات آن . خریداری اسلحه بيك مقدار معنی بها از قسم تفنگ ، ماشیندار ، توپ های جبل و صحرا ، توپهای بم انداز توپهای مدافع طیاره ، موتور های زره پوش ، خود های حربی که دافع شراپنل است و دوربین ها و غیره چنانچه در دوره سلطنت اعلیحضرت امیر مرحوم و اعلیحضرت شهید که تقریباً چهل سال میشود هر قدر تفنگ از قسم تفنگهای مروج امروزه که جمع شده بود تفنگهایی که در این چهار سال اخیر تهیه شده هشت برابر آ نوقت و توپها (۱۶) برابر مقدار توپهای آن زمان است . البته چیز های دیگر تازه و جدید است مثل طیاره و موتور ها و غیره چیزها که تهیه در آ نوقت نبوده .
- ۲ - توسعه در ماشین خانه حربی به آوردن ماشین های جدید گذاختن فولاد و لیم کاری و وسایل زیاد ساختن کار طوس و فیوز های توپ و بمهای مختلف

— (۴) —

- ۳ — تهیه بارود بی دود برای تفنگ و توپ بمبهای مختلف و شرابتل در خود وطن چنانچه بارود وطنی برای امتحان به اروپا فرستاده شده و از همه جا خوبی آن تصدیق شده و اکنون برای ساختن بارود بی دود يك فابريك جدا گانه تاسیس شده است و عنقریب يك فابريك دیگر هم برای توسعه اینکار احضار و تاسیس می شود .
- ۴ — درین چند سال اندك تمام عسکر افغانستان با سلاحه امروزه كه بدست اردوهای دنیاست مسلح شده در تمام قطعات پیاده ماشین دار های خفیف و سنگین جدید داده شده است .
- ۵ — جبه خانه ها مثل گدام ها عادی يك انبار غیر منتظم بوده مثلاً تفنگ از يك قسم و كار طوس از قسم دیگری می بود تماماً بصورت اصولی ترتیب و تنظیم شده .
- ۶ — در ریشخور چهاربارك برای يك قطعه عسکر با جاهای منصب دار ، مطبخ تحویل خانه ها ، غسل خانه ها ، و جمیع متعلقات آن بصورت فنی و پخته کاری و آهن پوش بقم نمونه ساخته شده است .
- ۷ — برای عموم قطعات عسکری شفا خانه ها تهیه و دا كترهای قابل از ترك استخدام شده كه چیزی از اوشان رسیده است و چیز دیگر درین نزدیکیها میرسد .
- ۸ — همه سال علاوه بر اكمال تجهيزات و لوازمات اردو در تحویل خانه های احتیاطی تجهيزات و لوازمات از قبیل دریشی ، پتک ، بوت ، پاپیج ، كلاه ، زین و امثال آن همه ساله بيك مقدار معین تهیه و بطور احتیاط ذخیره می شود .
- ۹ — برای تعلیم توپهائی كه از ایطالیا خریده شده چند نفر متخصص توپچی استخدام شده است .

در امور مربوط بوزارت خارجه

نظریه اساسیه در امور خارجه این است که حکومت کوشش نماید که موازنه روابط سیاسیه خود را با سایر دول همجوار و غیر همجوار نگهداشته یک رویه صالح جویانه و دوستانه را تعقیب نماید تا در سایه اینچنین نقطه مشی مساومتکارانه با فراغت خاطر در میدان ترقیات داخلی پیش برود و احتیاجات مدنی خود را از خارج به سهولت اجضا و تهیه بتواند، در ظرف این چهار سال اخیر نظریه فوق الذکر در سیاست خارجی ما با سایر دول خارجه ذی علاقه به کمال خوبی رعایت شده و هیچ یک سسکتته در مناسبات خارجی ما پیش نیامده بلکه علائق نزدیکی مباحثه دول بیشتر شده، و با هر یک از همسایه ها طوری رفتار شده که از دید نزدیک خود را به افغانستان آرزو دارند. با جمله حسن اداره امور خارجه ما را چیزهای آبی بخونی خاطر نشا می سازد:

- ۱ - عقد معاهده بیطرفی وعدم تجاوز متقابله بین افغانستان و حکومت شوروی.
- ۲ - عقد معاهده تأمینیه و بی طرفی بین افغانستان و ایران.
- ۳ - عقد مقاوله کمیسر های مختلط راجع بمنازعات سرحدی بین افغانستان و ایران.
- ۴ - قبول نمودن حکومت برطانیه دو ماموریت ما را بحیث ماموریت ویژه در پشاور و کوئته.
- ۵ - عقد معاهده بالیبریا (امریکای جنوبی)
- ۶ - باسولیس زر لیتند
- ۷ - پاپولیتند
- ۸ - باژایان

- ۹ — عقد مودت با ترکیه .
- ۱۰ — « معاهده با مصر .
- ۱۱ — پروتکول ضمیمه معاهده تأمینی و بی طرفی بین دولتین ایران و افغانستان .
- ۱۲ — اخذ قرار داد استرداد مجرمین حقوقی بین افغانستان و ایران .
- ۱۳ — عقد معاهده با فنلاند .
- ۱۴ — « موافقه قونسلیوسی با ترکیه .
- ۱۵ — از تقاضای وزارت مختاری های افغانستان در آذربایجان و ایران و روسیه به سفارت کبری و همکذا از دولت مذکوره در افغانستان .
- ۱۶ — با حکومت یمن مذاکرات برای تأسیس روابط و عقد معاهده شده و عنقریب معاهده بین دولتین امضا خواهد شد .
- ۱۷ — با حکومت حجاز مذاکرات راجع به ایجاد مناسبات شده است و عنقریب نمایندگی افغانی به حجاز اعزام خواهد شد .
- ۱۸ — با حکومت چین نیز مذاکرات راجع به عقد معاهده جاری است و عنقریب بین دولتین معاهده عقد خواهد شد .
- ۱۹ — راجع به تلفات مالی و جانی اتباع سرحدی و برطانیه از مردم چابچی و طووری هر دو دولت به اعزاء یک کمیسیون محتاط توافق نموده اند و از جانبین تعیین هیئت شده و عنقریب به کار آغاز خواهند نمود .

امور مربوط وزارت داخله

عمده پیشرفتهای ما در امور عمرانیه داخلیه قرار ذیل است :

- ۱ — تشکیل يك دائره مهندسی در مركز وزارت داخله برای پیمایش و ترآورد و نقشه کردن راه ها و بل ها و سایر امور انشائیه كه از روی نقشه و هدایات این دائره امور مذكوره اجرا میشود .
- ۲ — روی هم گرفته از خام کاری و بخته کاری متن سرك و سركنگ برای و غیره سركهای ذیل قرار آتی انجام یافته :

۴۶	زر متره	از سرك جدید سمت مشرقی
۳۶	»	ب — از سرك سالنگت
۱۶۸	»	ج — از سرك سمت جنوبی
۲۶	»	د — از سرك قلعه جدید

- ۳ — پلهائیکه کار آن تمام است یا نیم کاره است ، و پلهائیکه ترمیم شده قرار ذیل است

- ا — از بل غلام حسیندر خان در سرك جدید سمت مشرقی پنج پایه و يك قنناق و (۸۸) آبرو تمام شده .
- ب — از پلهای سرك سالنگت (۵) بل تمام (۲) بل نیم کاره (۳) آبرو کلان تمام شده است .
- ج — در سرك سمت جنوبی بخته کاری بل غلام و يك آبرو و (۴) اطاق متصل بل تمام شده است .
- د — از سرك قلعه جدید يك بل و (۳۳) آبرو و معبر شوراب تمام شده و معبر ترنگت نیم کاره است .

- ه — در سرك سمت شمالی يك بل بخته در جرد قمره باغ اكل شده است .
- ط — از بل والده واقع آشاوه پایه ها و قنطاق و كان تكميل شده است .
- ی — از بل رنگا واقع غور بند دو قنطاق بقدر يكشتم متر از سطح آب بلند شده .
- ك — در سرك موجود سمت مشرقی (۳) آبرو بخته كاری و (۸) بل ترمیم شده است .
- ۴ — عقديك قرارداد انسانی در خصوص كشیدن يك خط آهن از جنوب تا شمال افغانستان با دو شركت فرانسوی و المانی .
- ۵ — تعیین نفر و مصارف برای محافظه و ترمیم كاری اكثر سرك های مهمه .
- ۶ — تهیه ۴ كشتی برای دریای هیرمند و فراه .
- ۷ — تعمیر يك هتل در مقر .
- ۸ — شروع به آبادی جدید در قند هار .
- ۹ — تأسیس يك اداره را دیو در كابل .
- ۱۰ — شروع به تأسیس اداره را دیو در قند هار .
- ۱۱ — ادخال افغانستان در اتحادیه تلگرام بین المللی .
- ۱۲ — خرید يك پایه تلگراف و تیلیفون بی سیم بزرگ برای كابل كه با تمام ممالك ارو پا مخبره می تواند .
- ۱۳ — خرید سه دستگاه تلگراف و تیلیفون بی سیم برای خان آباد ، میمنه ، متون خوست .
- ۱۴ — نصب تلگراف بی سیم در مزار شریف و جریان مخبرات بین كابل و مزار .
- ۱۵ — تمدید تلگراف از مزار طرف پته کیسر .
- ۱۶ — ، ، ، از كابل طرف مزار الی کوتل زمستان .
- ۱۷ — تهیه لوازم تمدید تلگراف برای كابل و مزار .

- ۱۸ - تمدید تلگراف از کابل به قندهار و چمن و تهیه لوازم ۶ استیشن این لین و تعمیر استیشن در غزنی و قلات چنانچه مخابرات ولین مذکور جریان دارد.
- ۱۹ - تهیه لوازم تمدید تلگراف بین قندهار و فراه .
- ۲۰ - تمدید تلگراف از فراه تا سرحد هرات .
- ۲۱ - نصب (۱۵۰) دستگاه تلیفون جدید در کابل .
- ۲۲ - تبدیل پایه های چوبی تلیفون های شهر به پایه های آهنی .
- ۲۳ - انشاء تلیفونخانه در مزار و تمدید لین تلیفونی بین مزار و پسته کبیر .
- ۲۴ - انشاء تلیفونخانه در خان آباد .
- ۲۵ - ادخال افغانستان در پوسته بین المللی .
- ۲۶ - اجرای پوسته هوایی بین کابل و مزار و تاشکند .
- ۲۷ - اقدام به تأسیس خط بست هوایی بین افغانستان و ایران و ترکیه .
- ۲۸ - رساندن پوسته از کابل به جلال آباد و تورخم توسط موتر .
- ۲۹ - تعمیر پوسته خانه جدید در تورخم .
- ۳۰ - جلب یک نفر متخصص برای پوسته .
- ۳۱ - توسعه در کارخانه برقی به تهیه بعضی موترها و لوازم و ادوات جدید برقی و اصلاحات در بند برقی و ذخیره آب جبل السراج .
- ۳۲ - انشاء کارخانه برقی در بغمان ، جلال آباد و آغاز بکار کارخانه برقی قندهار .
- ۳۳ - تمدید لین برقی به کارخانه چرمگری و بازوت سازی و سمیت سازی و گوگرد سازی .
- ۳۴ - تنویر (۱۸۰۰۰) چراغ در شهر کابل .
- ۳۵ - بغرض تسهیل رسیده گی به عرض و شکایات اهالی عدّه علاقه داری ها نسبت به سنه ۱۳۰۳ دو چند شده است .

دارالامان

- لزوم يك شهر جديد مصفا موافق به اصول صحيه يا عبارت ديگر عمارات جديد براي دوائر دولتي كه فوق العاده احتياج بان موجود است يك امر واضح است نظر باین احتياج بنياد شهر دارالامان گذاشته شده -- پيشرفت كار بعضي قصرها و عمارات اين شهر از ديدن بچشم سبز عيان مي شود اگر و تلاي محترمه ميل داشته باشند ميتوانند بعد از ختم جر كه بطور قريح آنجا رفته و همه آنرا ملاحظه دارند. اميد است كه در دو سال آينده عمارات و قصر هاي ضروريه آن تمام شود و دوائر حكومت به آنجا انتقال داده شود .

در امور مربوط به عدلیه

وزارت عدلیه از عدم ترقیات خود بنا بر تغییراتی که لوی جرگه در اساسات عدلیه نموده قرار آتی شکایت دارد :

بر همه کس واضح و آشکار است که وظیفه اساسی وزارت عدلیه محافظت و اجرای قانون است یعنی محافظت حقوق عمومی است توسط قوا و ادارات و پولیس کویالی و محاکم عدلیه . پولیس کویالی و محاکم عدلیه ما همان است که در سنه ۱۳۰۳ و پیشتر از آن هم بوده است و وزارت عدلیه در صدر این بود که قوانین را توسعه داده در نتیجه تجربه ها اصلاحات لازمه بکار برد تا بر همه جریانات امروزی دنیای تمدن حاصل گردیده از هیچ زحمتی و برای احدی محل شکایت باقی نماند و بر اساس همین قوانین متین محاکم عدلیه و دایره پولیس و اموری که آنرا تزیین و اصلاح نمایند ولی از تصادفات غیر مترقبه در لوی جرگه سنه ۱۳۰۳ برعکس اینست که برای توسعه قوانین اساسات متین گذارده شود بعضی تغییرات و بی نظمیهای در آن بعمل آید که اگر چه در ظاهر جزوی معلوم می شد ولی در حقیقت یک جهان مشکلات را برای پیش رفت قانون و اقامه عدل و اصلاح محاکم و شاید امور مربوط به عدلیه پیش آورد . مثلاً نظامنامه جزا تقدیری بود تعزیری شد و یا مدت حبس الی ظهور توبه و صلاح قرار داده شد و امثال این که مشکلات این امور بر همه روشن گردیده چه در صورتیکه نظامنامه جزا تقدیری بود برای هر جرم اندازه جزا معین بود اولاً هر کس از ارتکاب جرائم تا درجه ممکن خود داری می نمود ، ثانیاً در آشنای یک پیش آمد جزای معینه بدون یک لحاظ در باره مجرم تطبیق می شد و برای مجرم و دیگری هیچ زبان شکوه و اعتراض باقی نمی ماند . حال که جزا تعزیری شد و تعزیر هم از پیشانی ترش کردن الی اعدام تعیین آنهم که

سابقاً از وظایف قضات محاکم عدلیه بود حال محول بیک مجلس شده . درینصورت
شبهه نیست که هر کس به ارتکاب جرایم جسور شده و میشوند چه جزای جرایم
معین نیست نابدون کم وکاست در باره اش تطبیق شود اختیار به مجلس است
در مجالس برای پیش بردن مقصد و تخفیف و جزای خود از تشبثات خود داری
نمی کند و بسا واقع و بسیار شکایات شنیده شد که در یک محل در یک جرم بیک
شخص به پیشانی ترشی و یا آتش کردن گوش و یا چند روز حبس و مجازات شده
بدیگر محل و یا در همین محل بعین همان جرم شخص دیگر چند ماه و چند سال حبس
شده و در تعیین جزای اشخاص بارسوخ و یا صاحب پول و یا اشخاص بی حیثیت و بی
پول فرق و تفاوت در میان آورده شده پس درین صورت ارتکاب جرایم چگونه کم
و این چنین سوخت و ساخت ها بطور بزطرف شود . و هم اینکه مدت حبس
مجرم الی ظهور توبه و صلاح شد همین که مجرم محبوس شد چندی نگذشته که
مجالای توبه و صلاح اومی رسد تصدیق توبه و صلاح هم باید از طرف اهل قریه
و محله باشد . مجرم از ولایت دیگر و یا حکومت اتلی بوده به مجلس عمومی می باشد
یا از یک حکومتی بوده به مجلس مرکز ولایت محبوس می باشد اهل قریه و گذر
از یک مسافه دور و دراز غیاباً توبه و صلاح او را تصدیق می نمایند . پس انصاف
و تصور کرده شود که این چنین تصدیق که فی الحقیقت سراسر تکذیب است بجه
صورت قابل اعتبار قرار داده شود و هم چنین دیگر مواد قانون که بنام اصلاح
اخلال شده ، رویداد آن همین قسم مشکلات را پیش آورده و وزارت عدلیه از
آن وقت تا این زمان قدم قدم در امور عدلیه گذاشته نتوانسته و بجز اجرای وظایف
یومیه کاری نتوانسته انتظار می کشید تا جر که دیگر انعقاد یافته مشکلات گذشته را
بمحضور شان اظهار نموده اصلاحات لازمه را از افکار سایم خیر اندیشانه شان آرزو
نمایند و پس از کامیابی باین نیل مقصود خود یعنی اصلاحات لازمه امید است که
وزارت عدلیه در راه ترقی امور مربوط به عدلیه با قدم های وسیع پیش رفته

بتواند ، البته در بدو نظر بعضی اموری به نظر میرسد که می باید وزارت عدلیه نسبت
بان امروز معلومات می داد مثلاً احصائیه انواع جرایم و دعاوی و میزان از دیاد
و یا قلت آن دیگر اصلاحات اداری و غیره لیکن این امور هم مربوط است به
اصلاح محاکم دوا یر و اصلاح محاکم دوا یر موقوف است بر اصلاح و توسعه قوانین
بر حسب احتیاجات تمدنی امروزه .

بالجمله چنانچه فوقاً ذکر یافت وزارت عدلیه بنا بر موانع و مشکلات فوق الذکر
درین چند سال بجز اجرای وظایف یومیه کار نمایان دیگری نتوانسته که امروز
بمحضور اعضای گرام لوی جر که اظهار و تقدیم می نمود . احصائیه و وظایف یومیه
مثل اینکا وارده و صادره مکاتب دوا یر چند است ؟ و یا چقدر مامورین عزل
و نصب و تبدیل و محاکمه شده اند ؟ و چقدر دعوی در دو محکمه تمیز که به خود
وزارت است فیصله شده و امثال این و یا ساختن یک تهاه برای ماموریت پولیس
و شروع به انشاء یک مجلس عمومی قابل تذکر ندانسته از آن صرف نظر نموده ،
توجه محفل عالی لوی جر که به اصلاح امور عدلیه جداً انتظار می برد .

مربوط به امور مالیه

مالیات یگانه قوه پیشبرد و ترقیات مملکت شمرده میشود لذا توجهات و مساعی زیادی درین راه بذل شده است چنانچه هنگام ملاحظه تنظیم بودجه خود من بصفه مستشار وزیر مالیه بودجه مملکتی را رسیده گئی و تنظیم مینایم ، ترقیاتی که درین شعبه باین چهار سال اخیر به وجود آمده قرار آیدست :

۱ - باوجود معافی های ذیل !

الف : معافی مالیات پوست قره قلی که فیصد پنج دانه پوست برای

حکومت گرفته شد بالغ بر (۱۵) لک روپیه میشد .

ب : تخفیف در محصول مال مویشی اهالی (راغ) بدخشان و نورستان .

ج : معافی بعضی انواع مالیات در کترها .

د : معافی بعض محصولات در مزار و قندهار و سمت مشرق است که متفرق

داده شده است عایدات مملکت بنا بر تدابیر بدکه اتخاذ شده درین سال

های اخیر به نسبت سال ۱۳۰۳ به تناسب ۵ و ۸ اضافه شده و نسبت

به عایدات عصر اعلیحضرت شهید دوچند شده است .

۲ - باوجود از دیاد مخارج ذیل !

الف : مصارف وزارت هائیکه کار آن در سابق وجود نداشت مثلی وزارت

خارجیه و سفارت ها ، وزارت معارف که در عصر اعلیحضرت شهید

مصارفش شصت هزار بود و امروز بالغ بر (۵۰) لک است ، قسمت

زراعت ، وزارت تجارت ، شورای دولت ، طبیه .

ب : مصارف نفس دوائر مرکزی همه وزارت ها و دوائر مستقله آن در

مرکز کابل و در مرکز ولایات و حکومت های اعلی و کلان :

ج : مصارف عمرانات و ترقیات در امور وزارت ها نیکه کار آنها در سابق هم وجود داشت (مثل عدلیه ، مالیه ، حربیه ، شعبه گمرکات تجارت) از قبیل خرید همه ادوات و تجهیزات عسکری تازه و خریداری تیلیفون ، تلگراف ، ماشینها ، مصارف عمرانیه ، مصارف طرق و مظار و غیره . ذالک که همه ساله جریان دارد .

د : مصارف جنگ استقلال .

ح : مصارف جنگ علم و جهل .

حکومت همه ساله مبلغ به خزانه پس انداز جمع نموده است مگر درین چهار سال اخیر بواسطه خساره های زیاد مالی که بواسطه محاربه علم و جهل بحکومت وارد آمد یک مقدار بیکه حکومت میل دارد در خزانه پس انداز جمع آوری نکرده است مع ذالک اطمینان داده می شود که مبلغیکه امروز در خزانه پس انداز بیت المال موجود است پنج برابر مبلغی است که در اول جلوس من در خزانه موجود بوده است .

۳ — اصلاحات و تنظیماتیکه درین چهار سال اخیر در امور اداریه وزارت مالیه شده و در نتیجه آن بعض فوائد و عایدات بحالت و دولت رسیده قرار آیتست :

الف ! — تنظیم جزء مالیه دهی هر اسامی و رسیدن هر شخص به دهی خودش که اکنون قسط بقسط هر کس مالیه اش را بدون توسط کسی بخزانه تحویل میکند و بر طرف شدن تکالیف قریه دارها بالفاء قریه داری .
 ب : — بتنظیم حساب شهریه که در اکثر دوائر حسابیه مملکت ترویج یافته و باینصورت حساب دخل و خرج مملکت روز بروز منظم و صحیح تر و تکالیف قطع محاسبات برای مردم کمتر شده میرود .

- ج - تبدیل اوزان و مقیاسات به اصول اعشاریه .
د - توسعه دایره ضربان خانه در حدود ۱۳۰۳ م. شینها روزانه پنجاه هزار ضرب میتواند و اکنون میتواند که روزانه پنج برابر آن را ضرب نماید .
ح - اصلاح صکوکات و وزقهای محصول دار که خطرات تقلب در آن کمتر شده است .
ط - تأسیس دایره تعدیل صنایع .
س - اجراء هوتل در یغمان ، کابل ، جلال آباد ، مقر .
ک - تأسیس دایره احتفالات .

در امور مربوط بمعارف

معلوم است که اساس و ریشهٔ جمیع ترقیات وابسته بمعارف است چونکه امروز اجرا و ادارهٔ همهٔ امور جزئیة و کلیة مربوط به علم کسی شده است - لذا باید که همهٔ مامورین به زیور علم کسی امروزه طوری که باید آراسته شوند - از طرف دیگر اصلاحات و ترقیات در یک مملکت وقتی پیش میرود که اهالی آن بمنافع آن دانسته بادت در قبول و پیش برد آن همراهی کنند؛ و این آرزو از یک مملکت توقع نمیرود تا که همهٔ افراد آن لافل دا رای تحصیل ابتدائی نباشند، نظر باین همهٔ اهتمام و توجهی که به توسعه و ترقی معارف شده و می شود نسبت به اعتناء به شبهه های دیگر نهایت زیاد است و از همین جهت بودجهٔ معارف ما سال بسال زیاد شده رفته و امروز در بودجه ها بعد از حربیه درجهٔ دوم دارد؛ و به نسبت عایدات مملکتی از بودجهٔ بسیاری از ممالک همجوار؛ بودجهٔ معارف ما بیشتر است.

ترقیات یومیة معارف امری است غیان که مانند یک نهر جاری است و عموم می بینند مع ذلک ترقیات این چهار سال اخیر آن بطور یک احصائیة اختصاراً توضیح داده می شود:

۱ - مکاتب ابتدائی جدید که درین چهار سال تاسیس شده و می شود (۳۲۲) مکتب است باین حساب در تمام علاقه دارها و حکومتی های افغانستان یک یک مکتب تاسیس میگردد.

۲ - از مکاتب عالی از سنه ۱۳۰۳ الی حال (۲۲) مکتب به تفصیل ذیل تاسیس شده و منظور گردیده اند مکتب اعدادیه امن، مکتب امنی، رشديه غازي، رشديه استقلال، تلغراف، رسامي، نجاري، معماری، السنه، زراعت، دارالعلوم عربيه، رشديه مستورات، رشديه سمت مشرق، مکتب زراعت

- (۱۸) -

سمت مشرقی ، رشديه قندهار ، رشديه هرات ، دارالمعلمين هرات
رشديه مزار شريف ، رشديه قطن ، مکتب پوليس ، موزيك ، قالبين بافي
آرچيکتک ، مکتب امورخانه براي نسوان .

۳ - از مکتب ابتدائی درين چهار سال (۲۸۲۳) شاگرد فارغ التحصيل شده .

۴ - از مکتب عالی درين دو سال اخير (۱۵۸) شاگرد فارغ التحصيل گرديده اند .

۵ - از تاريخ سنه (۱۳۰۳) تا حال (۱۵۱) نفر شاگرد تازه فرستاده شده
و فرستاده می شوند .

۶ - شاگردانيکه در اوروپا تحصيل کرده واپس آمده اند بقرار ذيل است :

انجنير برق يک نفر - انجنير پوشش آعمير يک نفر - انجنير تعمير يک نفر -

انجنير سميت يک نفر - منصبدار عسکري چهار نفر - انجنير زراعت دو نفر -

متخصص پوليس يک نفر - طلبائيکه مريض شده آمده اند و هر کدام بکار

ترجمانی حالا مشغول اند شش نفر ميشند که جمله ۱۷ نفر اند .

۷ - عدد محصلين مکتب ابتدائی تا به سنه ۱۳۰۳ (۱۹۰۰۰) بود تا به سنه

۱۳۰۶ (۳۹۰۰۰) شد امسال که نود مکتب جديد و قديم داخل می

شوند (۱۵۰۰۰) است که تا به سنه ۱۳۰۷ گویا (۵۱۰۰۰) طالب العلم

در مکتب شامل می باشند .

۸ - عدد معلمين مکتب ابتدائی درين چهار سال بقدر (۶۵۰) نفر زياد

شده است .

۹ - طلبائيکه در مکتب عالی تحصيل می کنند (۳۰۰۰) نفر .

۱۰ - طلبائيکه امسال از مکتب ابتدائی فارغ التحصيل شده بمکتب عالی داخل

می شود (۱۶۰۰) نفر .

۱۱ - عدد معلمين مکتب عالی باندازه بکصد نفر زياد شده .

۱۲ - کتبی که از طرف وزارت معارف در چهار سال تألیف شده (۱۳۳) جلد .

۱۳ - کتبی که وزارت معارف درین چهار سال طبع و توزیع نموده (۶۹۳۵۷۵) جلد است .

۱۴ - در پروگرام مکاتب : فن انداخت نظری و عملی هم اضافه شده است .

۱۵ - برای اینکه وزارت معارف کتابهای تعلیمی و عرفانی را تحت نظر خود در وطن طبع نماید يك مطبعه هم امسال دائره نموده است .

در امور مربوط به تجارت :

وزارت تجارت هم يك وزارتى است كه نتيجه مساعى آن از ديد ثروت مملكت است ، البته اهميت ثروت و توجه به از ديد آن واضح است درين شعبه هم باين چهار سال توجه زيادى بكار رفته است چنانچه آثار عمده مساعى درين راه قرار آيست :
۱ - واردات كمركى درين چهار سال به نسبت گذشته (۲۲۰۲۷۶۵۱) افغانى اضافه شده است .

۲ - تشكيل اوطاق تجارى كه روابط تجار وطنى را با كپاسياها و اتحاديه هاى تجارى دنيا ایجاد و تنظيم مينمايد و به اوقات معينه مجلس تجارى از تجار براى مذاكره در بيشرفت امور تجارى مملكت غور ميكند ، تشبثات براى جلوگيرى از اخراج يا ادخال چيز هاى شيكه به نشو و نماى منابع ثروتى مملكت مضرت دارد (مثلاً ادخال رنگ خام كه به قيمت و صنعت قالين وطنى صدمه ميرساند در نظر ميگيرد) ، هكذا اين اطاق در همه مسائل تجارى خصوصى مملكت و مسائل بين المللى تجارت دائماً غور ميكند و اقدامات و تشبثات لازمه بعمل مى آرد .

۳ - شروع به اجراى اخذ احصائيه هاى لازمه در امور تجارت .

۴ - شركت هاى شيكه موجب ترقى تجارت است و درين چهار سال تاسيس يافته قرار ذيل است :

در كابل	شركت آلمان
»	» تنورات
»	» موتر رانى
»	شركت هاى دوا فروشى
»	شركت رفقاى افغان

در کابل	شرکت تشویق افغان
»	» اتحاد افغان
مزار شریف	» قمر
قند هار	» ضیا
- ۵ - از موسسه های صنعتی که درین چهار سال روی کار آمده مؤسسه های
نافعه ذیل است :
- فابریک ترمیم و جمیع امور مربوط موتور و ساخت پرزّه های
ماشینی آن در کابل
- کار خانه های صابون سازی و عطر و واسطین و غیره
در کابل
- کار خانه سمّت سازی در دارالامن
- کار خانه کوکورد سازی در قند هار
- کار خانه یخ سازی در قند هار
- ماشینهای پنبه و زوغن گیری و صابون سازی — در مزار شریف
- ماشینهای نخ تابی و پارچه بافی و یخ سازی و نجاری — در هرات
- آسیاب گندم در آند خوی
- احضار فابریک قند سازی :
- » » کاغذ سازی
  - » » بافتن پارچه های نخی و جیم -
  - » » بافتن پارچه های پشمی و کشمیره نازک ، -
  - » » ماشین های دکه سازی
  - » » محافظه میوه
  - » » شیر و مسکه و پنیر ساختن
  - » » آب کشی و تیل خاک کشی

- ۶ - از حکومت آلمان حق کامة الودات در معاملات تجاری برای تبعه افغانستان گرفته شده است .
- ۷ - از حکومت پولیند حق ترازیت آزاد گرفته شده است .
- ۸ - در خصوص معاهده تجاری با حکومت شوروی مذاکرات ما در ماسکو جریان دارد و عنقریب مسئله مذکور بین دولتین تسویه خواهد شد .
- ۹ - حکومت آلمان پروژه يك معاهده تجاری را با افغانستان پیش نموده و فعلاً پروژه مذکور تحت غور است .
- ۱۰ - تکمیل بند غازی .
- ۱۱ - تکمیل بند سراج غزنی که تا (۳۶۰۰۰) جریب زمین را آبیاری میکند .
- ۱۲ - شروع به نهر رزاق که محالاً کار آن معطل است .
- ۱۳ - اقدام به بستن يك بند در چکنی که در بودجه امسال منظور شده است ولی به سبب اینکه می باید اجازه دار آن از خود اهالی منگلی یا چکنی باشد تا حال اجازه دار پیدا نشده و کار معطل مانده است .
- ۱۴ - معادیکه از سنه ۱۳۰۲ باین طرف کشف شده عبارت است از (۴۹۱) معدن که ازان جمله کار آمد و مفید آن (۱۸۸) شناخته شده

باین تفصیل :

۵۱ معدن	معدن مس
۲۱	آهن
۱۹	ذوغال
۱۸	کوگرد
۶	سرب
۸	سنگ ریشه

- ۵ معدن اربك
- ۱۷ » تباشير و سنگ مرمر كل سفيد چونه
- ۱۹ » رنگهای خاكي مختلف
- ۱ » تیل خاك
- ۱ » جوهر بارود
- » سنگ بيتو مین كه ازان تیل خاك و بطارول بعمل می آید ۲
- ۱۵ — يك اداره بنام تحلیل خانه برای امتحان مواد خام معدنی تشكيل شده و (۹) نفر از محصلین درین اداره تعلیم میگیرند .
- ۱۶ — عقد قرارداد اساسی در خصوص معدن تیل خاك هرات
- ۱۷ — عقد قرار داد در خصوص معدن لاجورد .
- ۱۸ — قرار داد اساسی در خصوص كشف معادن و ایراد شعبه کار خانه آهن دیزی گروپ .
- ۱۹ — یکی از منابع بزرگ تروتی افغانستان جنگلات آنست برای مسائل مربوط بحكالات يك اداره در نفس وزارت تجارت تشكيل داده شده است .
- ۲۰ — يك ریاست جنگلات برای امور جنگلات سمت جنوی در جاهی تشكيل داده شده است چنانچه تايدات سه ماه اول (۱۳۰۷) این ریاست بالغ بر (۷۵۰۰۰) افغانی است .
- ۲۱ — برای مطالعه حالات جنگلات حكومت كلان اسماړ سمت مشرقی يك متخصص اعزام شود ، بعد از ملاحظه راپورت متخصص استفاده از جنگلات چوهای سمت مشرقی كه نهایت عمده و يك منبع بزرگ تروت است و وسیله رساندن آن بخارج دریای كهر است سررشته صورت عملی را میگیرد .
- ۲۲ — برای ازدیاد نسل اسب های خوب سال گذشته اسب های عمده به گله دار های مزار داده شده .

— (۲۴) —

- ۲۳ — برای ترویج کوسفند قره قلی و از دیاد نسل آن تشبیهات پیش گرفته شده چنانچه سال گذشته جوړه های زیاد آن از مزار آورده و بمالدار های قندهار و مشرق و کابل داده شد .
- ۲۴ — انشاء يك گمرک خانه مرکزی در کابل شروع شده است .
- ۲۵ — تعمیر يك پيله خانه برای تخم پيله و پرورش آن در شرف اختتام است .
- ۲۶ — نجاه نفر از اولاد های و وطن را فن پيله تعليم داده شده است .
- ۲۷ — يك عمارت برای ریاست جنکلات سمت جنوبی در حاجی ساخته شده است .

در امور مربوط طیه

- ۱: — تاسیس شفاخانه ها در ولایات و حکومتی های اعلی و استخدام مکتور های متخصص برای هر یک از شفاخانه های مذکور .
- ۲: — تاسیس شفاخانه مستورات در کابل، درین شفاخانه دا کترها و دا کتوس متخصص برای هر شعبه فن استخدام شده اند، که بر علا و معالجات امراض نسائیه، جراحی، امراض چشم، امراض داخلی را اجرا میدارند و دا کتور متخصص دندان نیز طلب شده و ولادت خانه مخصوص هم در داخل شفاخانه تاسیس گردیده .
- ۳: — تاسیس شفاخانه حلبه خانم در بگرام و سناتور بوم در بیکتوت .
- ۴: — تنظیم و تکمیل نواقضات شفاخانه مرکزی قول اردوو معاینه خانه های آن و بعد اكمال سپردن بوزارت حربیه .
- ۵: — استخدام مامورین صحی آبله کونی، و اعزام آنها در ایالات و اطراف مملکت، مامورین مذکور از کوساله ها آب چیچک را گرفته و بوسیله تلقیح اطفال را از جنگال این مرض نجات میدهند و نیز تعیین آبله کوب سیار در ۶ گروهی کابل .
- ۶: — تاسیس مجله بنام مجموعه صحیه که ماهانه نشر و مجاناً به مامورین دولت و اهالی توزیع میشود .
- ۷: — مجادله با امراض متعدیه و مسریه سفلیس در مزار و سمت جنوبی بوسیله فرستادن ادویه لازمه از قبیل سلوار سان و غیره .
- ۸: — خرید چهار دست گاه ماشین (ایکسریز) مکمل و سامان جراحی مود جدیدترین علا و بخریداری سابق که بشفاخانه ها موجود است .

۹ : — تدوین قانون منع طبابت و دکتوری بدون اجازه نامه رسمی از مدیریت مستقله طبیه و تعیین نمودن اطباءی ممتحن به تمام افغانستان و بعد ازان برای اشخاصیکه قابل طبابت دیده شدند فرستادن اجازه نامه های طبابت و همچنین تعیین ممتحنین در هر ولایت از طبیبان لایق خود آنجا تا همیشه اشخاصیکه دعوی طبابت کنند بعداخذ امتحان نتیجه را بمدیریت مستقله طبیه ترسیل داشته طلب اجازه نامه نمایند.

۱۰ : — ترتیب و تنظیم هدايات لازمه صحیه بلديه برای جلوگیری از شیوع امراض و تنظیف شهر و فرستادن آنها به ریاست بلديه کابل .

۱۱ : — ترتیب موادقانونی صحیه بلديه در (۱۳) ماده و پیش نهادان برای تصویب بشورای دولت ترتیب و تنظیم استاتستیک های عمومی، مرضای شفاخانه های مرکز و ایالات و نشر آنها بتوسط جراید محلی .

۱۲ : — استخدام مشاور صحیه برای استشاره در امور صحیه .

۱۳ : — تصحیح قانون نامه دارالمجانین و تقدیم نمودن بشورای دولت .

۱۴ : — شعبه تعمیرات الف : — شفاخانه دارالامان

ب : — حلیمه خانم یغمان

ج : — سمت جنوبی

د : — هرات

ه : — هوتل فرح بنام شفاخانه یغمان ساخته شده بود بعد

احداث شفاخانه حلیمه خانم برای هوتل گرفته شد

و : — مدیریت مستقله طبیه در یغمان .

۱۵ : — تعدیلات که در اینیه قدیمه شده و دیگر بناهم به آن الحاق گردیده ناسورت شفاخانه بخود گرفته .

- الف: - باغ بلند برای شفاخانه قول اردوی مرکز .
- ب: - کوئی بیکتوت برای سنا تورپوم .
- ج: - هتل شیر احمد تجار برای شفاخانه مستورات .
- د: - عمارت بهاولی برای سنا تورپوم سمت مشرق .
- ه: - باغ مهمان خانه که کار آن برای شفاخانه ملکی شهر کابل شروع شده .

استاتستیک عمومی شفاخانه‌های مربوط مدیریت

مستقله طیه از ۱۳۰۳ الی اخیر ۱۳۰۶

- ۱ - مریضانیکه گرفتار امراض صعب‌العلاج بوده و در شفاخانه بستری شده ، وبالاخره باکمال صحت و سلامت از شفاخانه خارج شده اند . . . . . ۶۳۳۷ نفر
  - ۲ - مریض هایکه صرف تداوی وجراحی های خفیف در معاینه خانه ها شده اند ۵۳۳۰۶۳
  - ۳ - اطفالیکه در شهر کابل و یغمان و بعضی جایهای دیگر در مدت دو سال آبله کوبی شده اند ۱۱۲۷۰
- الف - انتظام ایستاتسک خال چیچک از ۱۳۰۵ و ۱۳۰۶ است . . . . .
- ب - عدده اطفالیکه در ظرف این دو سال آبله کوبی شده اند ، تنها از شهر کابل و یغمان و معددی از ولایات بوده اند زیرا در ایالات به علت آنکه دواساز چیچک در بودجه منظوری نداشتیم .
- وادویه مذکور که از کابل فرستاده می شد بعد از پنج شش مرتبه فرستادن یک دفعه ثابت میرسید که آنها برای عده معدودی کفایت میکرد . آن وقت غالب اهالی هم اطفال خود را برای خال زدن نمی آوردند .

۴ - البته همه میدانند که مرض سل یکی از امراض صعب‌العلاج است ، و کسانی که دچار این مرض بوده اند ، غالباً قطع امید واری از حیات نموده اند در ظرف سال ۱۳۰۷ که مدیریت مستقله طیبیه موفق به تاسیس شفاخانه مخصوص امراض سل و دق موسوم به « سناتور یوم » گردید اشخاصیکه ازین مریض خانه مداوی شده ، و شفایافته اند .

۸ نفر

۵ - عدده مریض های ~~که~~ در ظرف چهار سال از ۱۳۰۳ الی ۱۳۰۶ در شفاخانه های مربوط مدیریت مستقله طیبیه فوت گردیده اند . . . . .

۴۱۰ نفر

اگر احصائیه فوق در نظر زیاد آید مسؤلیت آن بر عهده مدیریت مستقله طیبیه نیست ؛ چه اولاً اجل امری است طبیعی و ثانیاً مریضانیکه تاکنون در شفاخانه ها آمده اند غالباً تا وقتیکه دست آخرین دمل و تعویذ نویس و فال بین را نبوسیده و به اصطلاح عوام پایش در لب گور نرسیده خود را تسلیم دا کتر معالجه نموده اند .

کتابخانه عهد اکبر
عشقی
کارخانه کابل افغانستان

* *
*

